

ТЕНДЕНЦІЇ ПРОФЕСІОНАЛІЗАЦІЇ ГІМНАСТИКИ ХУДОЖНЬОЇ В ЄВРОПІ: ВИКЛИКИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ

Євген ГОНЧАРЕНКО¹,

кандидат наук з фізичного виховання і спорту, доцент,
декан тренерського факультету,
<https://orcid.org/0000-0002-7196-3061>,
yehoncharenko@uni-sport.edu.ua

Яна КОВАЛЕНКО¹,

кандидат наук з фізичного виховання і спорту, доцент,
<https://orcid.org/0000-0001-9417-501X>,
yakovalenko@uni-sport.edu.ua

Олександра ДОБРЯК¹,

викладач,
<https://orcid.org/0000-0002-3478-0821>,
odobriak@uni-sport.edu.ua

¹Національний університет фізичного виховання і спорту України

Анотація. У статті досліджено процес професіоналізації гімнастики художньої в Європі як частину ширших трансформацій у сфері професійного спорту. Професіоналізація розглядається в контексті зростання ролі клубної моделі, комерціалізації, глобалізації спортивної індустрії та змін у структурі управління спортом. Автори аналізують особливості європейської спортивної моделі, яка поєднує традиції аматорства із сучасними підходами до підготовки спортсменів і розвитку інфраструктури. У роботі наголошується на важливості збереження цінностей олімпізму, забезпечення доступності спорту для широких верств населення та дотримання принципів гендерної рівності.

Особливу увагу приділено аналізу розвитку клубної системи гімнастики художньої в окремих країнах, зокрема Іспанії, Німеччині, Італії та Ізраїлі. Порівняльний аналіз виявляє, що саме клубна модель забезпечує сталість підготовки, підвищення спортивної майстерності та ефективну організацію змагань. Розглянуто фінансові механізми, роль державного фінансування, спонсорської підтримки та внесків учасників. Дослідження засвідчує, що успішна професіоналізація базується на поєднанні централізованого управління і автономії клубів, а національні федерації виконують не лише координаційну, але й стратегічну функцію.

Автори звертають увагу на ризики, пов'язані з посиленням конкуренції та інтенсивності тренувального процесу, як-от психологічне вигорання, травматизм, комерціалізація цінностей спорту. Водночас наголошується на важливості соціальної місії спорту, інклюзивності та підтримки молоді. У статті окреслено перспективи адаптації успішних європейських моделей в Україні з урахуванням національного контексту, стану інфраструктури, кадрового потенціалу та необхідності стратегічного державного втручання.

Ключові слова: гімнастика художня, професіоналізація спорту, клубна система, європейська модель спорту.

TRENDS IN THE PROFESSIONALIZATION OF RHYTHMIC GYMNASTICS IN EUROPE: CHALLENGES AND PROSPECTS

Yevhen HONCHARENKO¹,

Candidate of Sciences in Physical Education and Sports,
Associate Professor, Dean of coaching faculty,
<https://orcid.org/0000-0002-7196-3061>,
yehoncharenko@uni-sport.edu.ua

Yana KOVALENKO¹,

Candidate of Sciences in Physical Education and Sports,
Associate Professor,
<https://orcid.org/0000-0001-9417-501X>,
yakovalenko@uni-sport.edu.ua

Oleksandra DOBRIAK¹,

Lecturer,
<https://orcid.org/0000-0002-3478-0821>,
odobriak@uni-sport.edu.ua

¹*National University of Ukraine on Physical Education and Sport*

Abstract. The study explores the ongoing professionalization of rhythmic gymnastics in Europe within the broader context of sport globalization and commercialization. As professional sports across Europe continue to evolve under social, economic, and technological pressures, rhythmic gymnastics – a discipline deeply rooted in Olympic tradition – has emerged as a vivid case of transformation. The research highlights how the transition toward a club-based model has reshaped this aesthetic and technically demanding sport, influencing training methods, competition formats, governance structures, and athlete development.

The article analyzes the European sports model, emphasizing its blend of amateur traditions and professional dynamics. It underscores the dual role of state support and autonomous federations in sustaining sports systems. Special attention is paid to rhythmic gymnastics as a reflection of wider professionalization trends, marked by intensified training, expanded club structures, sponsorship growth, and rising media interest. However, these advancements come with challenges such as athlete burnout, injury risks, inequality in club resources, and potential erosion of core Olympic values. Comparative case studies of Spain, Germany, Italy, and Israel reveal varied strategies of implementing the club model. Spain's Liga Iberdrola, Germany's Deutsche Turnliga, Italy's Serie A1, and Israel's centralized elite system each exemplify unique governance and funding mechanisms. The findings demonstrate that successful professionalization relies on a hybrid model of public subsidies, private sponsorship, and institutional regulation via national federations. Clubs act as central nodes of professional development, while federations ensure standardization and strategic oversight.

Ultimately, the study offers key recommendations for Ukraine, advocating a context-sensitive adaptation of European practices. It argues for the integration of rhythmic gymnastics into a sustainable club-based infrastructure that upholds inclusivity, social responsibility, and long-term athlete welfare, while embracing the professional demands of contemporary sport.

Key words: rhythmic gymnastics, professionalization of sport, club system, European model of sport.

Постановка проблеми. Професійний спорт у Європі переживає період бурхливих змін, що зумовлені соціокультурними, економічними та технологічними трансформаціями. Спортивна індустрія стала одним з найвпливовіших секторів економіки, а професійні спортсмени – зірками світового масштабу [1; 10]. Професіоналізація спорту тісно пов'язана з тенденціями комерціалізації та глобалізації. Комерціалізація спорту проявляється у зростанні призових фондів та

спонсорських контрактів, продажу телевізійних прав на трансляції змагань та активному використанні маркетингових інструментів для просування спортивних брендів, спортсменів, змагань тощо. Глобалізація – у зростанні популярності міжнародних змагань, трансферах спортсменів між країнами та клубами, а також уніфікації правил видів спорту.

Європейська модель спорту, що формувалася протягом століть, має свої унікальні характерні

риси [3]. Вона поєднує давні традиції аматорського спорту із сучасними тенденціями професіоналізації. Держави відіграють важливу роль у підтримці спорту, фінансуючи спортивні програми та створюючи умови для розвитку молодих талантів. Водночас у Європі спортивні федерації та клуби мають значну автономію у прийнятті рішень, що сприяє розвитку ініціативи та різноманітності. Професіоналізація європейського спорту стикається з низкою викликів. Серед них можна виділити збереження аматорських традицій в умовах зростаючої комерціалізації, забезпечення стабільного фінансування спорту, особливо для невеликих клубів та видів спорту, забезпечення доступності спорту для всіх верств населення [8]. Професіоналізація спорту в Європі – невід’ємна частина його розвитку, проте вона повинна відбуватися з урахуванням традиційних цінностей, соціальної відповідальності та забезпечення доступності спорту.

Гімнастика художня, як один з найбільш естетичних і видовищних видів спорту, наочно демонструє, як загальні тенденції професіоналізації трансформують навіть найбільш «традиційні» види спорту. Тривалий розвиток гімнастики художньої в системі міжнародного олімпійського руху робить цей вид спорту особливо вразливим до впливу сучасних трендів, таких як комерціалізація та професіоналізація спорту. Дослідження професіоналізації гімнастики художньої в Європі є важливим кроком для оптимізації підготовки спортсменок, пошуку шляхів для перспективного розвитку цього виду спорту в Україні та розроблення підходів до формування клубної системи спорту загалом.

Аналіз останніх досліджень і публікацій.

Аналіз сучасних тенденцій професіоналізації спорту дає змогу визначити основні виклики та перспективи розвитку гімнастики художньої. Дослідження науковців [5; 4; 7; 13], присвячені вивченню цієї проблематики, розкривають аспекти розвитку клубної моделі, підходів до фінансування спортивної діяльності, питання гендерної рівності, вплив технологій та соціокультурних змін на еволюцію спорту як соціального інституту. Однією з головних тенденцій є розвиток клубної моделі [11]. Дослідження L. Moskovljević [9] демонструє, як ця модель у Сербії сприяла організації сталого розвитку гімнастики художньої через створення чіткої стратегії, підвищення якості тренувального процесу та організації змагань. Клуби стали осередками професіоналізації, забезпечуючи якісну підготовку спортсменів та

ефективну роботу тренерів. Робота G. Quin [12] висвітлює історичний розвиток жіночої гімнастики у Швейцарії, акцентуючи увагу на викликах між збереженням традицій і сучасними вимогами комерціалізації.

Професіоналізація гімнастики стикається з низкою викликів. Фінансові труднощі залишаються головною проблемою для малих клубів, які мають обмежений доступ до ресурсів і спонсорів. Гендерні стереотипи, про які пише K. Field-Hagelund [2], також впливають на інтеграцію спортсменів з різним соціальним статусом у спортивне середовище.

У ході досліджень нами були проаналізовані тенденції розвитку гімнастики художньої в окремих країнах Європи. Як критерії вибору країн ми використовували досягнення спортсменок на міжнародній арені (участь і місця на Олімпійських іграх, чемпіонатах світу і Європи), розвиток клубної системи, наявність системи змагань для клубів.

Метою дослідження є аналіз впливу переходу на клубну модель на розвиток професіоналізації гімнастики художньої в Європі.

Методи дослідження. Використано аналіз науково-методичної літератури, матеріалів мережі інтернет, документальний метод, порівняльно-аналітичний метод, контент-аналіз, системно-структурний метод.

Виклад основного матеріалу. Гімнастика художня традиційно асоціюється з олімпійськими ідеалами краси, гармонії та досконалості, проте сьогодні вона переживає трансформацію під впливом глобальних трендів професіоналізації спорту. З 1984 р. гімнастика художня є невід’ємною частиною Олімпійських ігор, проте, незважаючи на олімпійське коріння, активно інтегрується у професійний спортивний простір. Професіоналізація відкриває нові можливості для розвитку цього виду спорту, але водночас ставить перед ним нові виклики. Балансування між спортивними досягненнями, здоров’ям спортсменок та збереженням краси і витонченості гімнастики художньої є одним з головних завдань для тренерів, спортсменок та спортивних функціонерів.

Аналіз розвитку гімнастики художньої в Іспанії демонструє значний розвиток і високу динаміку популяризації завдяки структурованій системі підготовки та функціонуванню національних і регіональних ліг. Сучасний стан гімнастики художньої в Іспанії значною мірою визначається діяльністю Королівської федерації гімнастики Іспанії (Real Federación Española de Gimnasia,

RFEG) [7]. Організація забезпечує координацію та контроль за проведенням усіх національних змагань, таких як Ліга клубів Ібердролла, національні чемпіонати в особистій та командній першостях, а також численні змагання для юніорів і молоді. Ліга клубів Ібердролла, яка є флагманом гімнастики художньої в Іспанії, об'єднує найкращі клуби країни та слугує важливим майданчиком для виявлення спортивних талантів і підтримки провідних гімнасток Іспанії.

Змагання у рамках ліги організовані за багаторівневою системою, що складається з трьох дивізіонів. У кожному з них беруть участь 18 клубів, які змагаються у кількох етапах протягом року. Змагання проходять за комплексною програмою, що включає індивідуальні і групові виступи з використанням традиційних предметів гімнастики художньої: обручів, м'ячів, булав, стрічок та скакалок. Така структура дає змогу забезпечити рівноправні умови для участі спортсменок різного рівня підготовки. Важливою відмінністю проведення змагань з гімнастики художньої на національному рівні в Іспанії є участь чоловіків у змаганнях. Слід зазначити, що в окремих змаганнях відсутній розподіл програми на чоловічу і жіночу, тож спортсмени змагаються разом. Так, аналіз календаря змагань 2025 р. показав, що під егідою Королівської федерації гімнастики Іспанії заплановано 10 змагань національного рівня, серед яких: «Контроль доступу до Ліги клубів»; 3 етапи національного базового чемпіонату в індивідуальній першості (1–3 phases of the Iberdrola Club League); 2 етапи Кубка Іспанії для групових вправ (1–2 phases of the Iberdrola Spanish Group Cup). «Access control to the Iberdrola Club League» є підготовчим турніром або етапом, організованим перед початком основних змагань Ліги клубів Ібердролла. Основна мета цього заходу – визначити готовність клубів до участі в лізі, перевірити склад команд, рівень їхньої підготовленості та відповідність заявленим стандартам.

Регіональні федерації гімнастики відіграють ключову роль у структурі спортивного управління в Іспанії, забезпечуючи розвиток гімнастичних дисциплін на місцевому рівні. Вони діють під егідою Королівської федерації гімнастики Іспанії, але мають автономний статус, що дає їм змогу адаптувати національні стратегії до особливостей своїх регіонів. Тенденція до професіоналізації гімнастики художньої в Іспанії виявляється також у підтримці з боку великих компаній, таких як «Iberdrola», що стала основним і титульним спонсором національної ліги. Завдяки цьому

партнерству змагання отримали новий імпульс для розвитку, що сприяє не лише підвищенню рівня їх організації, але й залученню більшої глядацької аудиторії.

Клубна система гімнастики художньої в Німеччині інтегрована в загальнонаціональну спортивну модель, що базується на принципах масовості та багаторівневої федеративної структури [6; 14]. Центральною ланкою є «Deutscher Turner-Bund» (DTB) – національна гімнастична федерація, що координує діяльність регіональних об'єднань і клубів. У межах цієї моделі функціонують понад 18 тис. спортивних клубів, що охоплюють усі види гімнастики, зокрема художню.

Однією з особливостей німецької моделі є чітко структурована система змагань, побудована за зразком футбольної Бундеслиги. «Deutsche Turnliga» передбачає розподіл на I–III ліги, що дає змогу спортсменкам просуватися за спортивною ієрархією. Джерела фінансування включають державні субсидії, членські внески, гранти від муніципалітетів та спонсорські контракти. Наприклад, уряд ФРН профінансував підготовку до проведення чемпіонату світу 2026 року з гімнастики художньої на суму понад 2,5 млн євро.

Італійська система професіоналізації художньої гімнастики вирізняється високим рівнем централізації та націленістю на результат. Ключову роль тут відіграє «Federazione Ginnastica d'Italia» (FGI), що регламентує різноманітні аспекти спортивної діяльності: від клубної інфраструктури до суддівства. Вища клубна ліга – Серія A1 – складається з 12 команд, які представляють провідні клуби країни. Ця система створена за аналогією з професійними лігами інших видів спорту і є одним з найрозвинутіших форматів у Європі [3].

Фінансова модель базується на державній підтримці через CONI (Національний олімпійський комітет), а також на приватному спонсорстві – зокрема, співпраці з такими брендами, як «Freddy» та «San Carlo». Загальний бюджет FGI перевищує 2,5 млн євро. Особливої уваги заслуговує італійський акцент на інфраструктурі та підготовці кадрів: функціонують сучасні тренувальні центри в Мілані, Дезіо та інших містах, а також сертифіковані програми підготовки тренерів.

Ізраїльська система розвитку гімнастики художньої має чітко виражену елітарну структуру, сконцентровану довкола «Israel Gymnastics Federation» та державних програм підтримки олімпійських видів спорту. Хоча точна кількість клубів не оприлюднена, основна частина

підготовки здійснюється в межах національних центрів (зокрема, у "Wingate Institute"). Формальних ліг чи міжклубних чемпіонатів не існує – акцент робиться на персональній підготовці елітних гімнасток. Система змагань обмежується національними чемпіонатами в індивідуальних і групових видах. Ізраїль є прикладом країни, що зосереджена на максимально ефективному використанні ресурсів для здобуття високих результатів: золото на Олімпіаді 2020 (Ліной Ашрам), срібло в групових виступах у 2024 р. та перемоги на чемпіонатах світу. Фінансування забезпечується через державні програми підтримки спорту, участь у підготовці також бере Олімпійський комітет Ізраїлю, залучаються фонди та благодійні організації.

Для систематизації результатів порівняльного аналізу доцільним є представлення структурних характеристик клубної професіоналізації гімнастики художньої в Німеччині, Італії, Іспанії та Ізраїлі у форматі порівняльної таблиці (табл. 1).

Такий підхід дає змогу не лише узагальнити кількісні та організаційні параметри, але й виокремити типові моделі професійного розвитку, джерела фінансування, формат змагальних ліг та інституційні особливості. Результати порівняльного аналізу моделей професіоналізації гімнастики художньої в європейських країнах дають змогу виділити низку закономірностей, які свідчать про системні процеси трансформації цього виду спорту в умовах глобалізації та комерціалізації.

1. Клубна модель є ключовим інструментом професіоналізації. У всіх країнах розвиток гімнастики художньої тісно пов'язаний з клубною структурою, яка забезпечує сталість підготовки, інституційну підтримку та змагальну активність. Особливо показовими є моделі Іспанії, Італії та Німеччини, які демонструють ефективне поєднання централізованого управління та клубної автономії.

2. Найуспішніші приклади професіоналізації базуються на поєднанні державних субсидій, приватного спонсорства та членських внесків. Така модель дає змогу підтримувати як масовий рівень спорту, так і підготовку елітних гімнасток. Іспанія та Італія продемонстрували високий рівень залучення брендів, що сприяє стабільності клубів і розширенню змагального календаря.

3. Професіоналізація змінює роль федерацій: від координації до стратегічного управління. Національні федерації стали активними суб'єктами не лише в організації змагань, але й у сертифікації тренерів, контролі за якістю підготовки, стандартизації суддівства. Це підсилює інституційну надійність системи та сприяє уніфікації вимог на різних рівнях. Водночас федерації активно впливають на формування календаря змагань і розвиток клубної інфраструктури.

4. Зростання інтенсивності тренувального процесу, посилення конкуренції та орієнтація на результат призводять до таких ризиків, як травматизм, психологічне вигорання та комерціалізація за рахунок олімпійських цінностей. Водночас

Таблиця 1

Порівняльні характеристики професіоналізації жіночої гімнастики художньої

Критерій	Німеччина	Італія	Іспанія	Ізраїль
Система змагань	Клубні ліги "Deutsche Turnliga", бундеслиги (жінок, включно з групами RSG)	Серія A1 та A2 (клубні ліги) і щорічні "Campionati Assoluti" – національні чемпіонати	Національні чемпіонати ("Campeonato de España"), клубна ліга "Liga Iberdrola"	Національні чемпіонати, постійних ліг немає
Органи управління	"Deutscher Turner-Bund" (DTB) – національна федерація гімнастики (член FIG/UEG)	"Federazione Ginnastica d'Italia" (FGI) – національна федерація гімнастики	"Real Federación Española de Gimnasia" (RFEG) – національна федерація гімнастики	"Israel Gymnastics Federation" – національна федерація гімнастики
Фінансування	Державні дотації (~2,5 млн € на проведення ЧС 2026); спонсорські внески; членські внески клубів	Бюджет FGI: внески членів федерації (€0,27 млн)	Державні дотації (через CSD), спонсори (Iberdrola; Divina Seguros)	Дотації держави (Олімпійський комітет і Мінспорт); програми підтримки олімпійської підготовки; спонсори та благодійні фонди
Кількість професійних клубів	~300 клубів із секціями гімнастики художньої (загалом у DTB 18 000 клубів)	12 клубів серії A1, 12 клубів серії A2	26 клубів (8 – перший дивізіон; 8 – другий дивізіон; 10 – третій дивізіон Ліги Абердола)	Інформація відсутня

проблеми суддівської об'єктивності, гендерних стереотипів і ресурсної нерівності залишаються актуальними для менш ресурсних клубів та федерацій.

5. Незалежно від країни, важливою тенденцією є соціальна орієнтація спорту. Успішні приклади розвитку гімнастики поєднують професіоналізацію з інклюзивністю, відкритістю для молоді, гендерною рівністю та залученням регіональних громад. Це дає змогу підтримувати довіру до спорту як соціального інституту й інтегрувати його у культурне середовище країни.

Висновки. Професіоналізація гімнастики художньої в Європі відбувається на тлі глибокої інтеграції з клубною моделлю спорту, що

передбачає розвиток національних ліг, участь у міжнародних змаганнях та посилення ролі федерацій у стандартизації змагальної діяльності.

Незважаючи на відмінності між країнами, спостерігається спільна тенденція до поєднання державного та приватного фінансування, активної участі корпоративних спонсорів і посилення інституційного регулювання через федеративні структури.

Для ефективної адаптації європейських моделей в Україні необхідно враховувати контекстуальні особливості, як-от стан спортивної інфраструктури, кадрова база, готовність до впровадження клубної системи та наявність стратегічної підтримки з боку держави.

Список використаних джерел

1. Barget E., Chavinier-Rela S. The analysis of amateur sports clubs funding: a European perspective. *Athens Journal of Sports*. 2017. URL: <https://www.athensjournals.gr/sports/2017-4-1-1-Barget.pdf>.
2. Field-Hagelund K. How adolescents experience the rhythmic gymnastics community in the Oslo region: Identity and relative poverty: магістерська робота. Oslo: Norges idrettshøgskole, 2021. 63 p. URL: <https://nih.brage.unit.no/nih-xmlui/bitstream/handle/11250/2770165/Field-Hagelund%20K%20v2021.pdf?sequence=1&isAllowed=y>.
3. Hoekman R., et al. A cross-national comparative perspective on sport clubs in Europe. *ResearchGate*. 2015. URL: https://www.researchgate.net/profile/Christoph-Breuer/publication/282641670_A_Cross-National_Comparative_Perspective_on_Sport_Clubs_in_Europe/links/5614cd8508ae983c1b40caa1/A-Cross-National-Comparative-Perspective-on-Sport-Clubs-in-Europe.pdf.
4. Ibsen B., Nichols G. Sports club policies in Europe: A comparison of the public policy context and historical origins of sports clubs across ten European countries. *ResearchGate*. 2016. URL: https://boris.unibe.ch/96268/1/Ibsen-Nichols-Elmose-Osterlund_Sports%20club%20policies%20in%20Europe.pdf.
5. Ivašković I. Non-profit Sports Clubs in (Post)transitional Europe: A Sustainable Business Strategy, the Alternatives, and the Role of Stakeholders. *Journal for East European Management Studies*. 2024. Vol. 29, № 3. P. 516–539. DOI: <https://doi.org/10.5771/0949-6181-2024-3-516>.
6. Lauren. 20244thBundesligaResults. *TheGymter.net*. Опубліковано 10 листопада 2024. URL: <https://thegymter.net/2024/11/10/2024-4th-bundesliga-results>.
7. Liga Iberdrola GAF: офіційний сайт. URL: <https://ligagaf.gimnastas.net/equipos>.
8. Merka A.M., Cojocaru V. The financing of sports in some European Union countries. *GeoSport for Society*. Oradea (Romania): Editura Universităţii din Oradea, 2024. Vol. 21, No. 2. P. 88–96. ISSN 2393-1353. DOI: 10.30892/gss.2102-110. URL: https://geosport.uoradea.ro/2024_2/gss.2102-110.pdf.
9. Moskovljević L. Rhythmic gymnastics in Serbia: From success to sustainable development strategy. *Fizička kultura*. 2021. URL: http://www.fizickakultura.com/fk/7501en_l_moskovljevic_211228.pdf.
10. Nagel S., Elmose-Østerlund K., Ibsen B., Scheerder J. (Eds.). Functions of Sports Clubs in European Societies: A Cross-National Comparative Study (Sports Economics, Management and Policy, Vol. 13). Cham: Springer, 2020. ISBN 978-3-030-48534-4 (hardcover), 978-3-030-48535-1 (eBook). DOI:10.1007/978-3-030-48535-1.
11. Piątkowska M., et al. What can explain the differences between European countries' public policies for sports clubs? *Portal Find Researcher*. 2022. URL: https://portal.findresearcher.sdu.dk/files/201051355/What_can_explain_the_differences_between_European_countries_public_policies_for_sports_clubs.word.pdf.
12. Quin G. History of Swiss feminine gymnastics between competition and feminization (1950–1990). *Serval*. 2018. URL: https://serval.unil.ch/resource/serval:BIB_86F6DA75EC7C.P001/REF.
13. Storm R. From homophonic to polyphonic organization: European team sports clubs in transformation. *Sport Science Review*. 2010. URL: <http://archive.sciendo.com/SSR/ssr.2010.xix.issue-5-6/v10237-011-0034-7/v10237-011-0034-7.pdf>.
14. Zimmermann T., Klein M.L. The contribution of league systems in individual sports to the development of high-performance sport in Germany. *European Sport Management Quarterly*. 2018. URL: <https://www.tandfonline.com/doi/abs/10.1080/16184742.2017.1387800>.

References

1. Barget, E., Chavinier-Rela, S. (2017). The analysis of amateur sports clubs funding: a European perspective. *Athens Journal of Sports*. Retrieved from: <https://www.athensjournals.gr/sports/2017-4-1-1-Barget.pdf> [in English].
2. Field-Hagelund, K. (2021). How adolescents experience the rhythmic gymnastics community in the Oslo region: Identity and relative poverty: Master's thesis. Oslo: Norges idrettshøgskole. 63 p. Retrieved from: <https://nih.brage.unit.no/nih-xmlui/bitstream/handle/11250/2770165/Field-Hagelund%20K%20v2021.pdf?sequence=1&isAllowed=y> [in English].
3. Hoekman, R., et al. (2015). A cross-national comparative perspective on sport clubs in Europe. ResearchGate. Retrieved from: https://www.researchgate.net/profile/Christoph-Breuer/publication/282641670_A_Cross-National_Comparative_Perspective_on_Sport_Clubs_in_Europe/links/5614cd8508ae983c1b40caa1/A-Cross-National-Comparative-Perspective-on-Sport-Clubs-in-Europe.pdf [in English].
4. Ibsen, B., Nichols, G. (2016). Sports club policies in Europe: A comparison of the public policy context and historical origins of sports clubs across ten European countries. ResearchGate. Retrieved from: https://boris.unibe.ch/96268/1/Ibsen-Nichols-Elmose-Osterlund_Sports%20club%20policies%20in%20Europe.pdf [in English].
5. Igor Ivašković. (2024). Non-profit Sports Clubs in (Post)transitional Europe: A Sustainable Business Strategy, the Alternatives, and the Role of Stakeholders. *Journal for East European Management Studies*. Vol. 29, № 3. P. 516–539. DOI: <https://doi.org/10.5771/0949-6181-2024-3-516>.
6. Lauren. (2024). 2024 4th Bundesliga Results. The Gymtner.net. Published November 10, 2024. Retrieved from: <https://thegymtner.net/2024/11/10/2024-4th-bundesliga-results> [in English].
7. Liga Iberdrola GAF / Official website. Retrieved from: <https://ligagaf.gimnastas.net/equipos> [in Spanish].
8. Merka, A.M., Cojocar, V. (2024). The financing of sports in some European Union countries. *GeoSport for Society*. Oradea (Romania): Editura Universității din Oradea. Vol. 21, No. 2, pp. 88–96. ISSN 2393-1353. DOI: 10.30892/gss.2102-110. Retrieved from: https://geosport.uoradea.ro/2024_2/gss.2102-110.pdf [in English].
9. Moskovljević, L. (2021). Rhythmic gymnastics in Serbia: From success to sustainable development strategy. *Fizička kultura*. Retrieved from: http://www.fizickakultura.com/fk/7501en_I_moskovljevic_211228.pdf [in English].
10. Nagel, S., Elmose-Østerlund, K., Ibsen, B., & Scheerder, J. (Eds.). (2020). *Functions of Sports Clubs in European Societies: A Cross-National Comparative Study* (Sports Economics, Management and Policy, Vol. 13). Cham: Springer. 312 p. ISBN 978-3-030-48534-4 (hardcover), 978-3-030-48535-1 (eBook). DOI: <https://doi.org/10.1007/978-3-030-48535-1> [in English].
11. Piątkowska, M., et al. (2022). What can explain the differences between European countries' public policies for sports clubs? Portal Find Researcher. Retrieved from: https://portal.findresearcher.sdu.dk/files/201051355/What_can_explain_the_differences_between_European_countries_public_policies_for_sports_clubs.word.pdf [in English].
12. Quin, G. (2018). History of Swiss feminine gymnastics between competition and feminization (1950–1990). *Serval*. Retrieved from: https://serval.unil.ch/resource/serval:BIB_86F6DA75EC7C.P001/REF [in English].
13. Storm, R. (2010). From homophonic to polyphonic organization: European team sports clubs in transformation. *Sport Science Review*. Retrieved from: <http://archive.sciendo.com/SSR/ssr.2010.xix.issue-5-6/v10237-011-0034-7/v10237-011-0034-7.pdf> [in English].
14. Zimmermann, T., Klein, M.L. (2018). The contribution of league systems in individual sports to the development of high-performance sport in Germany. *European Sport Management Quarterly*. Retrieved from: <https://www.tandfonline.com/doi/abs/10.1080/16184742.2017.1387800> [in English].

